

Fietsers en wandelaars op pad

(1) Ruim anderhalf miljoen bezoekers komen jaarlijks naar het Dwingelderveld, het grootste, aaneengesloten natteheidegebied van Noordwest-Europa. Volgens André Donker van Natuurmonumenten kan dat bezoekersaantal best nog groeien tot twee miljoen. Marloes Bernds van Staatsbosbeheer voegt daaraan toe:
10 “We hebben gekozen voor een mens-inclusieve natuur in plaats van een mens-exclusieve natuur.” Beide organisaties streven er dus naar de Nederlandse natuur zo toegankelijk
15 mogelijk te maken voor het grote publiek.

(2) Dat heeft nogal wat consequenties, bijvoorbeeld voor de inrichting van de natuurgebieden. Om de
20 diverse kwaliteiten van elk gebied tot hun recht te laten komen en de natuur én de mens ruimte te geven, is gekozen voor ‘zonering’. Daarbij wordt het beschermd landschap
25 opgedeeld in zones. In elke zone wordt de nadruk gelegd op een bepaalde eigenschap. Zo krijgt in het ene gebied de toegankelijkheid voor

recreanten sterke aandacht, terwijl in
30 een ander gedeelte weer de landschappelijke waarde wordt benadrukt. Van deze werkwijze weet André Donker alles af. “Ons voornaamste aandachtspunt blijft de
35 natuur, maar dat is niet waarvoor de meeste bezoekers komen. Die komen voor de ruimte, het decor en de frisse neus. Je moet dus in en aan de randen van de natuur voor-
40 zieningen voor de mensen treffen, zonder dat de kwetsbare natuur eronder lijdt.”

(3) Zonering, daar zijn allerlei middelen voor. Donker spreekt over
45 de ‘gouden driehoekscombinatie’ van het bezoekerscentrum, de schaapskooi en het theehuis. Deze trekpleisters liggen aan de randen van het gebied. Van daaruit zijn er
50 kortere wandelroutes. Bij het bezoekerscentrum is een miniatuurversie aangelegd van het natuurgebied. Hier kunnen kinderen schepnetjes huren om kikkervisjes te
55 vangen. Zo zijn ze vaak al anderhalf

uur zoet met de natuur, zonder dat ze in het gebied zelf zijn geweest.

(4) Een tactiek om enerzijds zoveel mogelijk bezoekers te trekken en anderzijds het gebied te ontlasten, is het betrekken van de omgeving bij het park. Donker: “Bij de dorpen in de omgeving zouden mensen hun auto kunnen parkeren. Daar kun je de horeca onderbrengen. De mensen komen ook voor dat terrasje op het dorpsplein. Verder kunnen ze dan in de dorpen fietsen huren om het park te bezoeken. Dat is voor iedereen goed: voor de omgeving, voor de ondernemers, voor de natuur.”

(5) “Je kunt de natuur niet afsluiten voor mensen”, zegt Eric Wanders van Staatsbosbeheer. “Dat is net zoiets als de zon uitzetten. Maar op sommige plekken hebben we de natuur juist te toegankelijk gemaakt, door het aanleggen van paden, dijkjes en bruggetjes. De Nederlandse natuur is van huis uit niet zo toegankelijk; het is namelijk grotendeels moerasnatuur. Die ontoegankelijkheid zou weer maatgevend moeten zijn. Aan de randen kan een groot deel van de recreatie plaatsvinden, terwijl dieper in de gebieden de toegankelijkheid weer moet worden bepaald door de natuur zelf.”

(6) Hij voegt daar verder aan toe: “De Wieden Weerribben, een ander natuurgebied, is eigenlijk een zoetwatermoeras. Dat zou dichtgroeien als je niets zou doen. Nu wordt dat open gehouden. Daardoor is de recreatiedruk zo groot dat de moerasvogels er last van hebben. Die kijken voor de bezoeker. Laat maar een aantal vaargeulen dichtgroeien. Dan ontnem je niemand het recht om er te komen, maar je maakt het wel moeilijker.” Wanders vindt dat dat ook zou moeten

gebeuren in de Biesbosch. “Daar worden nu de bomen weggehaald die de krekken blokkeren. Als je dit niet doet, wordt de Biesbosch een haast ondoordringbare wildernis. Alleen de echt gemotiveerde natuurliefhebber komt dan op die plekken.”

(7) Marloes Berndsen van Staatsbosbeheer weet nog wel een paar trucjes. “Het introduceren van eenrichtingsverkeer op een pad. Mensen storen zich in de natuur aan tegenliggers. Als ze achter elkaar aan lopen, hebben ze het idee dat het minder druk is. Dieper in de gebieden kun je de paden er gewoon ook uithalen. Maar zelfs wanneer je een pad ‘laarzenpad’ noemt, schrikt dat al veel mensen af. Tot slot kun je sommige paden ook gewoon niet meer onderhouden, dan loopt er binnen de kortste keren een andere groep mensen.”

(8) Een recent onderzoek van het Wageningse onderzoeksinstituut Alterra onderscheidt vijf groepen bezoekers met verschillende motieven om de natuur in te gaan: 35 procent van de bezoekers wil ‘er even uit’, 30 procent zoekt ‘gezelligheid’, 15 procent is ‘geïnteresseerd en wil iets leren’, 10 procent zoekt ‘wildernis’ en 10 procent komt om te sporten.

(9) Berndsen: “We richten ons nadrukkelijk op de gezelligheidszoeker. In de omgeving van Rotterdam wil 50 procent van de mensen naar de natuur voor de gezelligheid. Dus moet er meer ‘recreatiegroen’ dicht bij de stad komen. Een voorbeeld daarvan is het Gagelbos bij Utrecht, dat grenst aan de wijk Overvecht. Wij hebben dit altijd beheerd als natuurgebied. Nu hebben we het meer voor recreanten ingericht met horeca, bankjes, pick-

150 nickplekken en een speelweide.
Achter het Gagelbos zit nog een
kwetsbaar, waardevol moeras-
gebiedje. Dat gebiedje hebben we
juist wat minder uitnodigend
155 gemaakt. Dat past helemaal in het
beleid van differentiatie.”
(10) Eduard Habets, Natuurmonu-
mentenbeheerder van de Limburgse
Brunssummerheide, kent de
160 verschillende gebruikersgroepen
maar al te goed. Ze variëren van
hondenuitlaters, mountainbikers en
illegale motorcrossers tot de ware

natuurkenners. Ook hij haalt alle
165 trucs uit de kast om die groepen uit
elkaar te houden en kwetsbare
gedeelten te sparen. Dat valt nog niet
mee. “Want”, zegt Habets, “wij zitten
midden in een stedelijk gebied.” Maar
170 het zoneren werkt, is zijn ervaring.
“In het kwetsbare gedeelte komen nu
minder mensen, omdat we andere
gedeelten nadrukkelijker hebben
opengesteld. De kwaliteit van het
175 gebied is toegenomen, terwijl er toch
meer bezoekers zijn.”

*Naar een artikel van Caspar Janssen,
de Volkskrant, 7 juli 2010*

Tekst 4

- 1p 17 De eerste alinea van een tekst kan onder meer de volgende functies hebben:
- 1 de directe aanleiding noemen voor het schrijven van de tekst;
  - 2 een voorbeeld geven van het onderwerp van de tekst;
  - 3 het introduceren van één of meerdere deskundigen;
  - 4 het vooraf stellen van een belangrijke vraag.

Welke twee functies heeft de eerste alinea in deze tekst?

- A 1 en 2
- B 1 en 3
- C 2 en 3
- D 3 en 4

Gebruik onderstaande informatie voor het beantwoorden van de vragen 18 en 19.

We kunnen de tekst verdelen in vijf delen:

Deel 1: alinea's 1 en 2

Deel 2: alinea's 3 en 4

Deel 3: alinea's 5, 6 en 7

Deel 4: alinea's 8 en 9

Deel 5: alinea 10

- 1p 18 Welk kopje past het beste bij deel 3 (alinea's 5, 6 en 7)?
- A Recreatie in natuurgebieden
  - B Ruimte en rust in natuurgebieden
  - C Toegankelijkheid van natuurgebieden
  - D Voordelen van natuurgebieden
- 1p 19 Welk kopje past het beste bij deel 4 (alinea's 8 en 9)?
- A Gezelligheidszoekers
  - B Sportieve recreanten
  - C Stadsbewoners
  - D Verschillende bezoekersgroepen

- 1p 20 In alinea 6 stelt Eric Wanders: “Dan ontnem je niemand het recht om er te komen, maar je maakt het wel moeilijker.” (regels 99-101)
→ Bij welk begrip van Marloes Berndsen uit alinea 1 hoort deze uitspraak?
- 1p 21 Hoe sluiten alinea’s 3 en 4 aan op alinea 2?
A Alinea’s 3 en 4 geven een conclusie voor het gestelde in alinea 2.
B Alinea’s 3 en 4 geven voorbeelden bij alinea 2.
C Alinea’s 3 en 4 noemen oorzaken van het gestelde in alinea 2.
D Alinea’s 3 en 4 vormen een tegenstelling met alinea 2.
- 1p 22 André Donker noemt enkele “middelen” (regel 44) voor zonering in de natuur.
→ Welk woord in alinea 7 gebruikt Marloes Berndsen voor middelen?
- 1p 23 In alinea 8 wordt gesproken over het onderzoek van Alterra.
→ Voor welke groep uit dit onderzoek is het kwetsbare gebied bedoeld dat Marloes Berndsen noemt in alinea 9?
- 1p 24 In alinea 4 zegt André Donker onder meer: “De mensen komen ook voor dat terrasje op het dorpsplein.” (regels 65-67)
→ Tot welke groep bezoekers uit het onderzoek van Alterra behoren deze mensen?
- 1p 25 In alinea 2 zegt de schrijver: “Om de diverse kwaliteiten van elk gebied tot hun recht te laten komen en de natuur én de mens ruimte te geven, is gekozen voor ‘zonering’.” (regels 19-23)
→ Met welk woord in alinea 9 vat Marloes Berndsen dit alles samen?
- 1p 26 Citeer de zin uit alinea 10 waarin de schrijver aangeeft dat Eduard Habets in natuurgebieden zonering toepast.
- 1p 27 Hoe staat de schrijver tegenover de uitspraken van de deskundigen?
A Hij gebruikt ze vooral om zijn eigen standpunt te verdedigen.
B Hij geeft ze weer zonder verder commentaar.
C Hij laat merken het oneens te zijn met de uitspraken.
D Hij trekt de juistheid van de uitspraken in twijfel.
- 1p 28 Hoe kun je de hoofdgedachte van de tekst *Fietsers en wandelaars op pad* het beste weergeven?
A Zonering is ideaal voor de landschappelijke waarde van de natuur.
B Zonering is in het belang van zowel de bezoeker als de natuur.
C Zonering is noodzakelijk door het toenemend aantal recreanten.
D Zonering is onmisbaar voor de verschillende bezoekers van de natuur.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.